

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

1-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 1 (5) - 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammadovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarqand viloyat IIB Tibbiyot bo‘limi psixologik xizmat boshlig‘i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po‘latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo‘tayeov Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrda 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Xadjamuratova Matlyuba Xashimovna</i> YOSHLARNI IJTIMOIIY HIMOYA QILISHNING TARIXIY ILDIZLARI	11-15
<i>Abdimo‘minov Oybek Bektemirovich</i> MARKAZIY OSIYODA KO‘PTOMONLAMA MUNOSABATLAR: TARIXIY YONDASHUVLAR, SIYOSIY VA IQTISODIY INTEGRATSIYA	16-22
<i>Шадманов Турдибай Рузибаевич</i> ПРОБЛЕМЫ ПЛАНИРОВАНИЯ ПРИ СТРОИТЕЛЬСТВЕ ЖИЛЬЯ В УЗБЕКИСТАНЕ В ПЕРИОД 1940-1960 ГГ	23-27
<i>Мирзаева Наргиза Беркиновна, Рузиева Мухлиса Баходир кизи</i> ИНВАЛИДНОСТЬ И ЕЕ ИСТОРИЯ. СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА ИНВАЛИДОВ В УЗБЕКИСТАНЕ	28-33
<i>Abdug‘aniyev Bekzod Abduvali o‘gli</i> SUG‘DIYLARDA DIN MASALASI: ZARDUSHTIYLIK VA MAZDAKIYLIK	34-40
<i>Umrzoqov Maqsud Shokirovich</i> V.L.VYATKINNING SAMARQANDNING TARIXIY YODGORLIKLARINI O‘RGANISHGA DOIR ISHLARI	41-46
<i>Ochildiyev Lochinbek</i> QASHQADARYO VOHASI TARIXIY-MADANIY YODGORLIKLARI, ZIYORATGOHLARI ULARNING TARIXIY-ETNOGRAFIK XUSUSIYATLARI	47-56
<i>Mamatqulov Bekzod, Bozorov Alisher</i> O‘ZBEKISTONDA SANOAT TARMOQLARINING RIVOJLANISHIDA JANUBIY VILOYATLARNING O‘RNI (1924-1991-YILLAR)	57-64

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Мамажонов Акрамжон</i> МОЛИЯВИЙ НАТИЖАЛАР (УМУМЛАШГАН ДАРОМАДЛАР) ТЎҒРИСИДАГИ ҲИСОБОТ ВА УНИ ШАКЛЛАНИШИ	65-71
<i>Xolmuratov Xolilla</i> O‘ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISH VA ENERGO-SAMARADORLIKNI OSHIRISH ISTIQBOLLARI: IQTISODIY VA IJTIMOIIY TAHLIL	72-83
<i>Karimov Khojakbar</i> INNOVATION POTENTIAL AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN’S MANUFACTURING SECTOR: ENHANCING EFFICIENCY THROUGH AI-DRIVEN MANAGEMENT OF INNOVATIVE INFRASTRUCTURES	84-90
<i>Тўлаков Улуғбек Тошмаматович</i> СОЛИҚ МАЪМУРИЯТЧИЛИГИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШДА ИННОВАЦИОН ЁНДАШУВЛАР	91-105

<i>Xolmurotov Fozil</i> RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISH VA EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH ORQALI MINTAQAVIY IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH: NAZARIYA VA AMALIY YONDASHUVLAR	106-118
<i>Komilov Bakhtiyorjon</i> OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN E-COMMERCE LOGISTICS IN CENTRAL ASIA	119-129
<i>Abdusattorov Sodiqjon</i> TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI TURLARI	130-134
<i>G'anibayev Ixomjon</i> AUDITORLIK DALILLARI ISHONCHLILIGINI TA'MINLASHDA INTERVYU USULINING AHAMIYATI	135-145
<i>Akhmedov Khasan</i> ISSUES OF IMPROVING THE SYSTEM OF COMPENSATION PAYMENTS UNDER COMPULSORY CIVIL LIABILITY INSURANCE	146-153
<i>Саттаров Абдусамат Умирқулович</i> МИНТАҚАВИЙ ИҚТИСОДИЁТДА БАҲОЛАШ МЕТОДИКАСИ ВА УНДА ЭКОНОМЕТРИК УСУЛЛАР	154-159
<i>Musamukhamedov Azimjon Jamoliddinovich</i> O'ZBEKISTONDA ISLOMIY MIKROMOLIYA: BARQARORLIK VA FAROVONLIK SARI ADOLATLI YO'L	160-168
09.00.00 - FALSAFA FANLARI	
<i>Xaitov Elmurod Bekmurodovich</i> DUNYO AHOLISINING O'SISH DINAMIKASIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOYIY KO'RSATKICHLAR VA AHOLI HAYOT SIFATI	169-174
<i>Shaydullayev Normuhammad</i> BIOEPISTEMOLOGIYA YOKI EPISTEMOLOGIYADA FANLARARO YONDASHUVLAR	175-179
<i>Sulaymonov Maxmudjon Shuxratbekovich</i> O'ZBEKISTONDA FUQAROLIK POZITSIYASI SHAKLLANISHIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI IJTIMOIY OMILLARNING FALSAFIY TAHLILI	180-185
<i>Berdaliyeva Sevara</i> YUSUF XOS HOJIBNING AXLOQIY QARASHLARINI SHAKLLANISHINING TARIXIY-IJTIMOYIY OMILLARI	186-198
<i>Ergashev Urolbek Berkinovich</i> AHMAD TOSHKO'PRIZODA ILMLAR TASNIFINING AHAMIYATI	199-205
<i>Qaxorov Pulotjon Xursanmurodovich</i> INSON GO'ZALLIGI VA UNING AXLOQIY VAHOSI	206-211
<i>Абдуллаходжаев Гайрат</i> ГЛОБАЛИЗАЦИЯ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ МОЛОДЕЖИ	212-215
<i>Ro'ziyev Maqsud O'rinovich</i> ABULHASAN BAHMANYOR SHAXSIYATI VA MA'NAVIY MEROSI	216-220

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>O'zbekov Umidjon Narzullo o'g'li, Boboqulova Nilufar Xayrullo qizi</i> BOSHLANG'ICH TA'LIM INGLIZ TILI DARSLARIDA OG'ZAKI NUTQNI SHAKLLANTIRISH	221-225
<i>Kamalova Madina</i> CHINGIZ AYTMATOV ASARLARIDA BOLA RUHIYATI	226-230
<i>Karimov Rivojiddin Gulamjonovich</i> DISCOURSE AND ITS LINGUOCULTURAL INTERPRETATION	231-240
<i>Baxtiyorova Maftuna Baxtiyorovna</i> INGLIZ TILIDA ANTROPONIMIK BIRLIKLARNING LEKSIK-SEMANTIK TAHLILI	241-246
<i>Nurmuxammedov Yusuf Shakarboyevich</i> FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING MA'NO QATLAMLARI, METAFORA VA METONIMIYA KABI LINGVISTIK HODISALAR BILAN ALOQASI	247-251
<i>Xujakulov Ravshan Isroilovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA XALQ TABOBATIGA OID LEKSIK BIRLIKLARNING DERIVATSION TADQIQI	252-258
<i>Olimova Khurshida Vaydillayevna</i> "PROPER NOUNS IN ENGLISH AND UZBEK: STRUCTURE AND THEIR UNIQUE FEATURES"	259-263
<i>Ermatov Ixtiyor, Risqulova Muslima</i> "DEVONU LUG'OTIT TURK" ASARIDA TOPONIMLARNING BERILISHI	264-269
<i>Abduraimova Dinara Bahodir qizi, Abdullayeva Nilufar Ramazonovna</i> INGLIZ TILIDAGI LEKSIK MATERIALLARNI BOYITISHDA ZAMONAVIY TEKNOLOGIYALARNING O'RNI	270-273
<i>Mardonov Maxmud</i> LATIFALARNI TASNIF QILISH MEZONLARI VA TASNIFOTI	274-280
<i>Nazarov Sardor Shamurodovich</i> A COMPARATIVE STUDY OF STRUCTURAL-SEMANTIC CHARACTERISTICS OF ENGLISH AND UZBEK LANGUAGE WORD COMBINATIONS	281-284

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Абдурасулова Кумриниса Раимкуловна, Каракетова Дилноза Юлдашевна</i> КРИМИНОЛОГИЯДА САБАБИЯТ	285-302
<i>Yumatov Bogdan Olegovich</i> APPROACHES TO UNDERSTANDING THE PRINCIPLES OF ANTI-CORRUPTION MONITORING	303-309
<i>Абдурахманова Нодирахон</i> ПРОБЛЕМЫ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ СМАРТ-КОНТРАКТОВ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО УЗБЕКИСТАНА	310-317
<i>Бекбутаева Лобар</i> СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА ПРАВ ДЕТЕЙ-СИРОТ И ДЕТЕЙ, ОСТАВШИХСЯ БЕЗ ПОПЕЧЕНИЯ РОДИТЕЛЕЙ: МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ СТАНДАРТЫ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ	318-323

<i>Nishonov Abdulloh Ubaydulloh o'g'li</i> CHIQUINDILARNI TRANSCHEGARAVIY TASHISH VA OLIB O'TISHNING XALQARO HUQUQIY TARTIBI	324-329
<i>Саидов Шохруххон Музаффарович</i> ПРОКУРАТУРА ОРГАНЛАРИНИНГ ҲУҚУҚ ИЖОДКОРЛИГИ ФАОЛИЯТИДАГИ ИШТИРОКИНИ БАҲОЛАШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ	330-338
<i>Maxmudov Sunnat Azim o'g'li</i> AYBLILIK TO'G'RISIDAGI MASALANI HAL QILMAY TURIB JINOYAT ISHINI TUGATISH TARTIBI: QONUNCHILIKDAGI MUAMMOLAR TAHLILI	339-348
<i>Inomxo'jaeva Sanobar Muxammadixonovna</i> JAMIYATDA HUQUQIY ONGNI RIVOJLANTIRISHDA HUQUQIY TARBIYA USULLARINING AHAMIYATI	349-355
<i>Mirzakarimova Dilafuz Doniyorovna</i> SUN'IY INTELLEKT, ROBOTOTEXNIKA VA HUQUQ: SUN'IY INTELLEKTNING XAVFSIZ KIBERXAVFSIZLIK TIZIMLARIGA TA'SIRI	356-362
<i>Raximjonova Nargizaxon Raximjonovna</i> YAGONA JINOYATNING JINOYAT-HUQUQIY TAVSIFI	363-368
<i>Dehqanov Raxmatilla Mirzaraxmat o'g'li</i> ISTE'MOLCHILAR ISHTIROKIDAGI TRANSCHEGARAVIY MUNOSABATLAR UCHUN QO'LLANADIGAN HUQUQ	369-374
13.00.00 - PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Iminaxunova Iroda Xuseynovna</i> DIAGNOSTIK YONDASHUV ASOSIDA XORIJIY TILNI O'QITISH IMKONIYATLARI	375-379
<i>Xusanova Mohira</i> XORIJIY TILLARNI O'QITISH VA NAZORAT QILISHNING MAZMUNI	380-386
<i>Haqberdiyev Baxtiyor Rustamovich</i> TEXNIK VA SAN'AT FANLARINI INTEGRATIV O'QITISHDA SINERGETIK KOMPETENTLIKNI TAKOMILLASHTIRISH	387-391
<i>Erkulova Feruza Melikuziyevna</i> THE ROLE OF METHODOLOGICAL TRAINING IN ENHANCING PROFESSIONAL COMPETENCE OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS	392-402
<i>Malikova Madina Abduraxmon qizi</i> INGLIZ TILI DARSLARINI O'QITISH JARAYONIDA HAMKORLIK VA KOOPERATIV O'QITISH TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING USTUVOR USULLARI	403-407
<i>Умаров Азиз Авазович</i> РОЛЬ ДИАЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ: МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ	408-412
<i>Рахмонова Шалола Фахриддин кизи</i> ЖАМИЯТ РИВОЖЛАНИШИДА МЕДИА КОМПЕТЕНЦИЯНИНГ ЎРНИ	413-417
<i>Boymirzaeva Raximaxon Xoshimjonovna</i> XALQ TA'LIMI PEDAGOGLARNI MALAKASINI OSHIRISH JARAYONIDA HUQUQIY ONG VA HUQUQIY MADANIYATINI YUKSALTIRISHGA OID XORIY TAJRIBASI	418-427

<i>Jamolova Mohigul Baxtiyorovna</i> BO'LAJAK CHET TILI FANI O'QITUVCHILARINING TANQIDIY FIKRLASH QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY VA METODIK ASOSLARI	428-432
<i>Raxmatov Mirzo Mukimovich</i> BO'LAJAK INFORMATIKA O'QITUVCHILARIGA DASTURLASH TILLARINI O'QITISHNI TAKOMILLASHTIRISHDA SEMIOTIK YONDASHUV	433-438
<i>Umirova Mamlakat Imomovna</i> NUTQIY MADANIYATNI O'STIRISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI	439-442
<i>Nafasov Arslon Komilovich</i> TARIX FANINI O'QITISH PEDAGOGIK TADQIQOTLAR OBYEKTI SIFATIDA	443-448
<i>Valiyeva Nasiba Xadiytullayevna</i> OLİY TA'LIMDA O'QITISHNI RAQAMLASHTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK METOD VA MODELLAR	449-455
<i>Мухаммадиева Угилрой Холмуродовна</i> ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ И КОМПЕТЕНЦИЙ В ОБЛАСТИ СИНХРОННОГО ПЕРЕВОДА У СТУДЕНТОВ	456-463
<i>Qosimova Ozoda Xudoynazarovna</i> PEDAGOG XOTIN-QIZLARNING IJTIMOYIY FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOYIY- PEDAGOGIK TAHLILI	464-472

Received: 20 December 2024

Accepted: 5 January 2025

Published: 15 January 2025

Article / Original Paper

TYPES OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITIES IN THE EDUCATION SERVICES MARKET

Abdusattorov Sodiqjon,

Namangan engineering and construction institute

PhD student

E-mail: sodikjonabdusattorov@gmail.com

Abstract. This article reviews various types of services that educational entrepreneurs, termed "edupreneurs," can offer. It discusses the broad range of the educational services market and not only identifies but also elaborates on 8 types of educational entrepreneurship, such as private educational institutions, online learning platforms, tutoring services, and language learning apps.

Keywords: edupreneurship, private educational institutions, online learning platforms, tutoring services, language learning apps.

TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI TURLARI

Abdusattorov Sodiqjon,

Namangan muhandislik-qurilish instituti

tayanch doktoranti (PhD)

Annotatsiya. Ushbu maqola ta'lim sohasi tadbirkorlari tomonidan taqdim etilishi mumkin bo'lgan xizmat turlarini ko'rib chiqadi. Maqolada ta'lim xizmatlari bozorining keng doirasi haqida fikr yuritilib, nodavlat ta'lim muassasalari, onlayn ta'lim platformalari, repetitorlik xizmatlari va til o'rganish ilovalari kabi keng tarqalgan ta'lim xizmatlari tadbirkorligining 8 turini aniqlab, atroflicha ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: ta'limkorlik, nodavlat ta'lim muassasalari, onlayn ta'lim platformalari, repetitorlik xizmatlari, til o'rganish ilovalari.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I1Y2025N15>

Kirish. Ta'lim xizmatlari bozori yangi xizmatlarni taklif etuvchi an'anaviy ta'lim muassasalaridan tortib texnologik innovatsiyalar asosidagi mutlaqo yangi biznes modellarigacha bo'lgan tadbirkorlik faoliyatining o'sishiga guvoh bo'lmoqda. Raqamli ta'limning yuksalishi, shaxsiylashtirilgan ta'limga talab ortib borayotgani va COVID-19 pandemiyasi tufayli masofaviy ta'lim tomon bo'lgan global siljish bu sohada tadbirkorlikning tez o'sishiga yordam berdi. Ta'lim sohasidagi tadbirkorlar tizimdagi kamchiliklarni bartaraf etish imkoniyatlaridan, masalan, moslashuvchan ta'lim yechimlariga ehtiyoj, sifatli ta'lim olish imkoniyatlarini yaxshilash va o'qitishning innovatsion usullaridan foydalanmoqdalar. Ushbu tadqiqot ta'lim xizmatlari bozoridagi tadbirkorlik faoliyati turlarini har tomonlama tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, ta'limdagi turli xil biznes modellari, qiyinchiliklar va muvaffaqiyat omillarini o'rgangan holda, tadbirkorlik ta'lim kelajagini qanday shakllantirishiga oydinlik kiritadi.

Adabiyot sharhi. So‘nggi tadqiqotlardan Carmen-Liliana Maruntelu (2023) ta‘lim tadbirkorligi konsepsiyasi va uning ta‘lim tizimiga ta‘siri o‘rganib, ta‘lim tadbirkorligi – bu o‘quv jarayonini o‘zgartirish va takomillashtirishga qaratilgan tadbirkorlik hamda ta‘lim elementlarini birlashtirgan innovatsion yondashuv ekanligini ta‘kidlaydi.[1]

Eyring va Kristensen(2011) ma‘lumotlariga ko‘ra, ta‘lim sohasidagi tadbirkorlar duch keladigan eng muhim muammolarga an‘anaviy institutlar bilan raqobat, tartibga soluvchi to‘siqlar va moliyalashtirishdan foydalanish kiradi. Biroq, bu qiyinchiliklar innovatsiya imkoniyatlari, xususan, o‘quv jarayoniga texnologiyalarni integratsiyalashuvi orqali muvozanatlashadi. [2]

Mahalliy mualliflardan Jumayeva Dilafuz Abduljalilovna (2024) o‘zining maqolasida bugungi kunda O‘zbekiston Respublikasida nodavlat ta‘lim xizmatlari rivojlanishida yuzaga kelayotgan kamchiliklar va muammolar, ularni bartaraf etishga qaratilgan izlanishlar yoritib, Ta‘lim xizmatlari va ularning turlari borasida o‘z izlanishlarini o‘rtoqlashadi. [3]

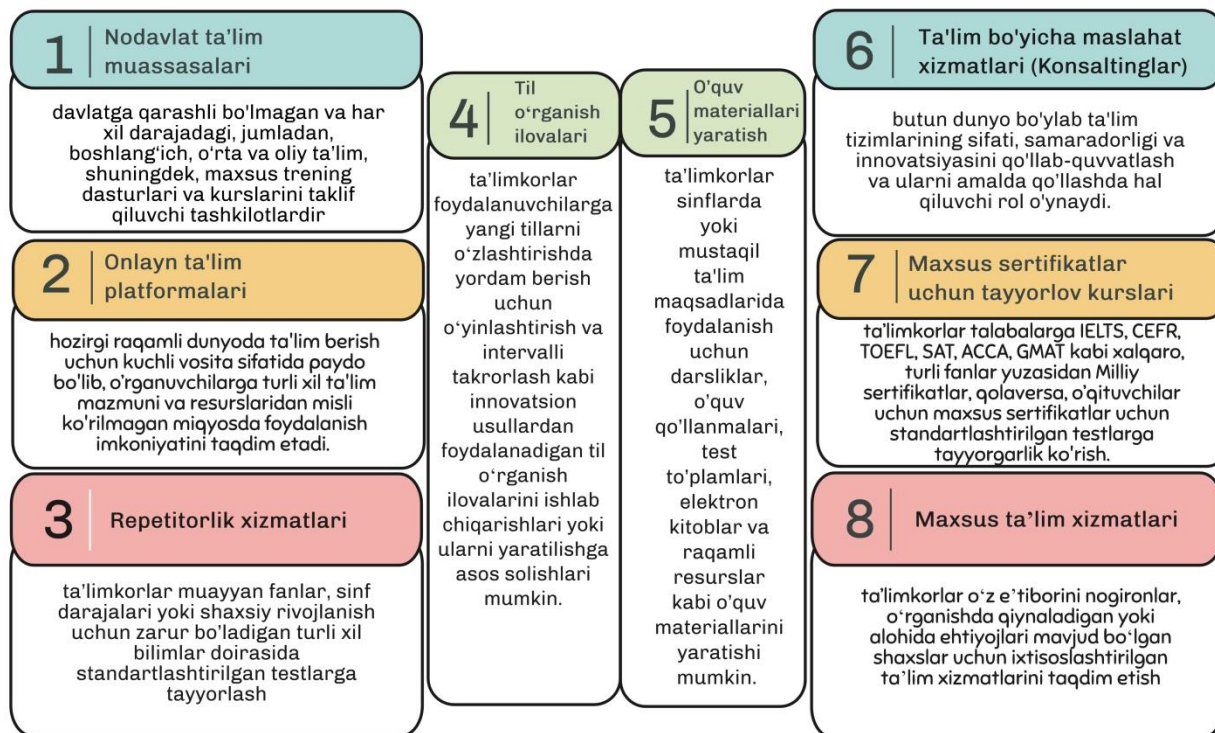
Metodologiya. Ushbu tadqiqotda O‘zbekiston ta‘lim bozori va xalqaro ta‘lim tadbirkorlik tendensiyalari haqida mavjud ma‘lumotlarni yig‘ish, tahlil qilish va ularga asoslanib turli ta‘limkorlik faoliyat turlarini aniqlash uchun ikkilamchi ma‘lumotlarga tayanildi. Statistika, amaliy tadqiqotlar va ilmiy maqolalar orqali olingan ma‘lumotlar tahlil qilinib, ularning ta‘lim bozoriga ta‘siri baholandi.

Natijalar va topilmalar. O‘zbekiston Respublikasida so‘ngi yillardagi statistikaga ko‘ra eng ko‘p kasb egalari o‘qituvchilarni tashkil etmoqda. Resurs qancha ko‘p bo‘lsa, uning narxi shuncha past bo‘lganidek, oylik maoshlar borasida ham o‘qituvchilar o‘z ehtiyojlariga nisbatan anchagina qoniqarsiz ko‘rsatkichga egalar.[4] Shu sababdan ham ko‘plab o‘z sohasini yaxshi biladigan ustozlar bozor iqtisodiyoti qonuniyatlariga ko‘ra o‘zlarining turli ta‘limkorlik (ta‘lim xizmatlari bozorida tadbirkorlik; keyingi o‘rinlarda “ta‘limkor” deb yuritiladi [5]) faoliyatlarini yo‘lga qo‘yganlar, va bu faoliyatlar hali ta‘lim bozorida qondirilmagan talablar yuqori darajadagi takliflarga nisbatan ta‘sirchan ekanini ochib berdi.

Ta‘limkorga aylangan ustozlar faoliyati turli sohalar va ta‘limning kengroq jabhalaridagi bo‘shliqlarni qamrab olgan holda juda xilma-xil bo‘lishi mumkin. Biz ushbu bozorda faoliyat yuritishi mumkin bo‘lgan tadbirkorlik faoliyatining 8 turini aniqladik (1-rasm).

Unga ko‘ra, birinchi navbatda nodavlat ta‘lim muassasalari kichik repetitorlik markazlari va kasb-hunar maktablaridan tortib, yirik xususiy universitetlar va onlayn o‘quv platformalarigacha turlicha ko‘rinishda bo‘lishi mumkin. O‘zbekistonda bugungi kunda nodavlat OTMlar soni 76 ta bo‘lib, ularda 1 milliondan ortiq talaba tahsil olmoqda.[6] Davlat muassasalaridan farqli o‘laroq, xususiy muassasalar ko‘pincha daromad keltiruvchi yoki notijorat asosda ishlaydi va ular o‘quv to‘lovlari, xususiy investitsiyalar, xayriya mablag‘lari yoki hamkorlik orqali moliyalashtiriladi.

TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI TURLARI

1-rasm. Ta'lim xizmatlari bozorida tadbirkorlik faoliyati turlari [8]

“Khan Academy”[7] onlayn ta'lim platformasi butun dunyoga mashhur platformalardandir. Onlayn ta'lim platformalari Internet orqali o'quvchilarga ta'lim mazmuni, kurslar va resurslarni taklif qiluvchi raqamli maydondir. Ushbu maydonda o'rganishni osonlashtirish uchun video darslar, interaktiv viktorinalar va boshqa multimedia resurslaridan foydalaniladi. Ushbu platformalar o'quvchilarga internetga ulangan istalgan joydan materiallardan foydalanish imkonini beruvchi moslashuvchan va qulay o'rganish tajribasini taqdim etadi. “Oliy ta'lim tizimida raqamli yechim sifatida onlayn platformalardan foydalanilmoqda. Raqamli ta'lim mahsulotlari bozori turli xizmatlar bilan to'ldirilgan. Ta'lim tizimi vakillari uchun barcha xilma-xillikda harakat qilish juda qiyin.”[9]

O'zbekistonda asosan repetitorlik matematika, tilshunoslik, biologiya, kimyo, tarix kabi turli fanlardan testlarga tayyorlov xizmatlarini qamrab oladi. Bu xizmatlar oflayn yoki onlayn tarzda taklif etilishi mumkin. Ammo “xususiy qo'shimcha repetitorlik, o'quvchilarning ilmiy faoliyatini yaxshilashga qaratilgan pullik maktabdan tashqari xizmat, o'zining odatiy o'zgarishligi va asosiy o'quv dasturining doimiy ketma-ketligi tufayli uni “soya ta'limi” deb ataladi.”[10] Shunga qaramasdan repetitorlar odatda o'z o'qitish usullarini o'quvchilarning individual ehtiyojlari va o'rganish uslublariga moslashtirgan holda, yakkama-yakka yoki kichik guruhlarda darslarni olib boradilar.

Til o'rganish ilovalari yangi tillarni o'zlashtirishni osonlashtirish uchun mo'ljallangan raqamli dasturlar hisoblanadi. Ular foydalanuvchilarga maqsadli tilning lug'at, grammatika, talaffuz va madaniy o'ziga xosliklarini o'rganishga yordam beradigan interaktiv va qiziqarli tajribalarni taqdim etish uchun turli texnologiyalar asosida shakllantiriladi. O'zbekistonda ham

“Ibrat farzandlari”[11] platformasi 24 tagacha turli chet tillarini o‘rgatish bo‘yicha video darslarga ega ilova hisoblanadi.

O‘quv materiallarini yaratish faoliyatining mohiyati aniq ma‘lumot beruvchi, qiziqarli, ta‘lim standartlari va maqsadlariga mos keladigan yuqori sifatli o‘quv materiallarini ishlab chiqarishga qaratilgan. “Onlayn mavjud bo‘lgan o‘quv materiallarining miqdori va sifatini oshirishning bir yo‘li ishlab chiqarish jarayonida hamkorlik va kraudsorsing usullarini qo‘llashdir. Muammoni hal qilish, vazifani bajarish yoki mahsulot yaratish uchun birgalikda ishlaydigan o‘quvchilar guruhlarini jalb qilish g‘oyasi hamkorlikda o‘rganish (CL) deb nomlangan o‘qitish va o‘rganish uchun ta‘lim yondashuvidir”,-deb aytadi M.C.Suárez-Figueroa.[12] Ta‘limkorlar innovatsiyalarni, hamkorlikni va ta‘lim sohasidagi mukammallikka intilishni o‘zlashtirgan holda, moliyaviy foyda olishdan tashqari, global miqyosda ta‘limni rivojlantirish va demokratlashtirishga hissa qo‘shishlari mumkin.

Ta‘lim sohasida tajribaga ega bo‘lgan tadbirkorlar o‘zlarining ta‘lim dasturlari, o‘quv dasturlarini ishlab chiqish yoki o‘qitish metodologiyasini yaxshilashga intilayotgan maktablar, ta‘lim muassasalari va korxonalariga maslahat xizmatlarini ko‘rsatishi mumkin. Ushbu sohadagi maslahatchilar odatda o‘quv dasturlarini ishlab chiqish, ta‘lim siyosati, baholash, o‘quv dizayni, texnologiya integratsiyasi va tashkiliy boshqaruv kabi sohalarida maxsus bilim va tajribani taklif qilishadi.

Maxsus sertifikat kurslari talabalarni imtihonlar formati va mazmuni bilan tanishtirish, test topshirish strategiyalarini o‘rgatish va ularning samaradorligini oshirish uchun amaliy materiallar bilan ta‘minlashga qaratilgan. Yurtimizda ham hozirgi kunda xalqaro va yurtimizda tan olingan sertifikatlar uchun talab ortib bormoqda, bu esa ta‘limkorlarga talabalarning o‘zgaruvchan ehtiyojlarini qondirish uchun innovatsiyalar va takliflarini kengaytirish imkoniyatlarini taqdim etadi.

Shaxsiylashtirilgan ta‘lim, individual qo‘llab-quvvatlash va umumiy rivojlanish imkoniyatlarini taqdim etish orqali maxsus xizmatlar foydalanuvchilarga o‘rganishdagi to‘siqlarni yengib o‘tishga va o‘zlarining to‘liq potentsiallariga erishishga yordam beradi.

Muhokama. Ushbu tadqiqot davomida 8 ta asosiy ta‘limkorlik yo‘nalishi aniqlandi. Ular orasida nodavlat ta‘lim muassasalari va repetitorlik xizmatlari O‘zbekistonda keng tarqalgan. Nodavlat ta‘lim muassasalari ta‘lim sohasini mustahkamlashda o‘ziga xos rol o‘ynaydi; ular o‘quv dasturlarini yaratish va amalga oshirishda erkinlikka ega. Repetitorlik xizmatlari esa ta‘lim sohasida dolzarb hisoblanib, ko‘plab fanlar bo‘yicha o‘quvchilarni akademik muvaffaqiyatga erishishiga yordam beradi. Onlayn platformalar ham raqamli ta‘limni ommalashtirish orqali keng qamrovli va moslashuvchan o‘quv tajribasini ta‘minlaydi. Shu bilan birga, til o‘rganish ilovalari zamonaviy va innovatsion yechimlarni taklif etadi, bu esa xalqaro aloqalarning rivojlanishi bilan bog‘liq.

Xulosa. O‘zbekiston ta‘lim bozori ta‘limkorlikning ko‘plab shakllarini qo‘llab-quvvatlaydi. Bozorda hali ham qondirilmagan talablar va imkoniyatlar mavjudligi tufayli ta‘limkorlik faoliyati rivojlanishda davom etadi. Ushbu maqola orqali O‘zbekistonda ta‘lim tadbirkorligining istiqbolli turlari haqida ma‘lumotga ega bo‘lgan holda ularning ta‘lim tizimidagi ijobiy ta‘sirini ko‘rib, ushbu yo‘nalishda amalga oshirilishi kerak bo‘lgan strategik qadamlarni ham belgilab olishimiz mumkin.

Adabiyotlar/Literatura/References:

1. Carmen-Liliana Maruntelu, "The Edupreneur: Empowering Education through Entrepreneurial Innovation" , "Ovidius" University Annals, Economic Sciences Series Volume XXIII, Issue 1 /2023.
2. Kristensen, C. va Eyring , H. "The Innovative University: Changing the DNA of Higher Education from the Inside Out." Jossey-Bass. 2011.
3. Jumayeva Dilafruz Abduljalilovna, "Nodavlat ta'lim tashkilotlarida tadbirkorlik faoliyati va uning raqobatbardoshligini oshirish", International scientific and practical ment and digital innovation in education March 13, 2024
4. O'zbekiston respublikasi prezidenti huzuridagi statistika agentligi, "Nominal hisoblangan o'rtacha oylik ish haqi" *qishloq xo'jaligi va kichik tadbirkorlik subyektlarisiz, dastlabki ma'lumotlar*. 2024-yil yanvar-mart
5. Abdullayev Abdujabbor, Abdusattorov Sodiqjon Hakimjon o'gli, "Ta'lim xizmatlari bozorida tadbirkorlikning mazmuni va mohiyati", Mashinasozlik ilmiy-texnika jurnali №3, 2024-yil
6. <https://daryo.uz/2024/09/28/ozbekistondagi-nodavlat-oliy-talim-muassasalarining-reytingi-elon-qilindi?ysclid=m2ybk7ymi680714818>
7. <https://ru.khanacademy.org/>
8. Muallif ishlanmasi
9. Albina Shelepaeva, " Образовательные онлайн-платформы: классификация и критерии оценивания" Финансовый университет при Правительстве РФ, Москва, Россия, Open education τ V. 26. № 3. 2022
10. Bin Hua , Kevin Wai Ho Yung, "A narrative inquiry into EFL tutors' career trajectories through social cognitive career theory", Published by Elsevier Ltd. 20 September 2024
11. <https://ibratfarzandlari.uz/>
12. M.C. Suárez-Figueroa, E. Ruckhaus, O. Corcho, M. Molina, E. Serrano, D.Zanardini, "Creating and improving educational materials: an approach based on crowdsourcing" Conference Paper, DOI: 21125/iceri.2018.1854, November 2018

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 1 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).